

Комунальний заклад Львівської обласної ради
"Бродівський фаховий педагогічний коледж імені Маркіяна Шашкевича"
(повне найменування вищого навчального закладу)

Циклова комісія _____ соціальних та природничих дисциплін _____
(назва циклової комісії)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

О. В. Квак

"22" червня

2024 рік

ПРОГРАМА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ УСНОЇ СПІВБЕСІДИ З ДИСЦИПЛІНИ
«БІОЛОГІЯ»

для абітурієнтів, які вступають на денну форму навчання
на основі базової загальної середньої освіти
для здобуття освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр»
за спеціальністю 012 Дошкільна освіта

Програма індивідуальної усної співбесіди з біології

(назва навчальної дисципліни)

Розробники: Дутчак Ірина Євгенівна, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
Квак Лілія Василівна, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
Соє Андрій Володимирович, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму розглянуто на засіданні циклової комісії

соціальних та природничих дисциплін

Протокол від 19.01.2024 року № 3

Голова циклової комісії _____ Кривошина Б.М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____, 20 __ рік
_____, 20 __ рік

1. ВСТУП

Програму індивідуальної усної співбесіди з біології розроблено на основі чинної навчальної програми для загальноосвітніх навчальних закладів «Біологія, 6-9 класи», затвердженої Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804. Вона охоплює всі розділи шкільної програми основної школи.

У запропонованій програмі стисло наведено зміст розділів шкільної програми, де вказано основний понятійний апарат, перелік знань та вмінь, яким повинен володіти абітурієнт. Також наводиться перелік основних питань, які виносяться на співбесіду. Цей перелік дасть можливість абітурієнту систематизувати свої знання та допоможе зорієнтуватися, на які питання треба звернути увагу при підготовці до індивідуальної усної співбесіди з біології.

Мета: виявити рівень знань абітурієнтів з ботаніки, зоології, біології людини та загальної біології.

Завдання:

- перевірити відповідність знань та умінь вступників програмним вимогам;
- виявити рівень навчальних досягнень абітурієнтів;
- оцінити ступінь підготовленості випускників загальноосвітніх навчальних закладів до подальшого навчання у закладі фахової передвищої освіти.

Зміст програми структурований за навчальними розділами: «Біологія рослин», «Біологія тварин», «Біологія людини», «Загальна біологія», які в свою чергу розподілено на теми. Програма спрямована на виявлення рівня сформованості знань та умінь з шкільного предмета «Біологія».

2. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ПІДГОТОВКИ ВСТУПНИКІВ

Інтегровані вимоги до знань і вмінь з навчальної дисципліни «Біологія»: Абітурієнт повинен **ЗНАТИ**:

- будову і процеси життєдіяльності рослин; різноманітність рослин;
- значення рослин у природі і житті людини; охорона рослин;
- особливості будови рослинної клітини у зв'язку з виконуваними функціями;
- тканини рослин, їх будову та функції;
- особливості будови і процесів життєдіяльності бактерій, їх різноманітність і значення;
- будову та процеси життєдіяльності грибів, лишайників;
- будову і процеси життєдіяльності тварин; різноманітність тварин;
- поняття про вид, популяцію, біоценоз, екологічну систему; співіснування організмів в угрупованнях;
- особливості будови тваринної клітини у зв'язку з виконуваними функціями;
- тканини тваринного організму, особливості їх будови та функції; органи та системи органів тварин, їх функції.
- значення тварин у природі та житті людини; охорона тварин;
- будову та функції організму людини;
- основні типи розмноження організмів;
- основні галузі біології, рівні організації життя, методи біологічних досліджень;
- органічні та неорганічні речовини, що входять до складу організмів, їх властивості та біологічну роль;
- методи дослідження клітин;
- складові цитоплазми; основні клітинні органели та їхні функції;

- процеси обміну речовин та енергії, які відбуваються в цитоплазмі клітини;
- типи генів; етапи реалізації спадкової інформації; фази мітозу та мейозу;
- методи генетичних досліджень; закони Менделя; форми мінливості; мутагенні фактори; види мутацій;
- основні положення сучасної теорії еволюції; популяцію як елементарну одиницю еволюції;
- елементарні фактори еволюції; критерії виду;
- різні погляди на виникнення життя на Землі (креаціонізм, спонтанне зародження, біохімічна еволюція, панспермія); етапи еволюції людини;
- методи дослідження процесів в екосистемах; екологічні фактори; взаємодію організмів в екосистемах; структуру ланцюгів живлення;
- роль заповідних територій у збереженні біологічного різноманіття, рівноваги в біосфері;
- методи селекції; завдання та основні напрями сучасної біотехнології; методи сучасної біотехнології; переваги та можливі ризики використання генетично модифікованих організмів.

Абітурієнт повинен **ВМІТИ**:

- характеризувати основні біологічні поняття, закономірності, біологічні явища і процеси;
- оперувати поняттями, за потреби пояснення процесів та явищ живої природи, підтверджуючи прикладами з життя та діяльності людини, охорони здоров'я, досягнень біологічної науки;
- порівнювати процеси життєдіяльності на різних рівнях організації та виявляти взаємозв'язки між ними;
- встановлювати причинно-наслідкові, функціональні, структурні зв'язки та закономірності у живій природі;
- класифікувати об'єкти живої природи;
- виявляти наслідки впливу чинників навколишнього середовища на біологічний організм;
- застосовувати біологічні знання для аналізу ситуацій, що виникають у різних сферах життя;
- обґрунтовувати висновки.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

3 дисципліни «Біологія рослин»

Біологія — наука про життя. Основні властивості живого. Різноманітність життя (на прикладах представників основних груп живої природи). Методи біологічних досліджень організмів.

Клітина — одиниця живого. Збільшувальні прилади (лупа, мікроскопи). Загальний план будови клітини. Будова рослинної і тваринної клітини. Основні властивості клітини (ріст, поділ, обмін з навколишнім середовищем).

Бактерії — найменші одноклітинні організми. Одноклітинні організми (на прикладі хламідомонади, представників діатомових водоростей, евглени, амеби, інфузорії). Паразитичні одноклітинні організми. Середовища існування одноклітинних організмів, роль у природі та житті людини.

Рослина — живий організм. Фотосинтез як характерна особливість рослин, живлення, дихання, рухи рослин. Будова рослини. Органи рослин. Корінь, пагін:

будова та основні функції. Різноманітність і видозміни вегетативних органів. Розмноження рослин: статеве та нестатеве. Вегетативне розмноження рослин. Квітка. Суцвіття. Запилення. Запліднення. Насінина. Плід. Способи поширення. Способи класифікації рослин. Водорості (зелені, бурі, червоні). Мохи. Папороті. Голонасінні. Покритонасінні (Квіткові). Рослинні угруповання. Значення рослин для існування життя на планеті Земля. Значення рослин для людини.

Особливості живлення, життєдіяльності та будови грибів: грибна клітина, грибниця, плодове тіло. Розмноження та поширення грибів. Групи грибів: симбіотичні — мікоризоутворюючі шапинкові гриби; лишайники; сапротрофні — цвільові гриби, дріжджі; паразитичні (на прикладі трутовиків і збудників мікозів людини). Значення грибів у природі та житті людини.

З дисципліни «Біологія тварин»

Основні відмінності тварин від рослин та грибів. Особливості живлення тварин. Будова тварин: клітини, органи та системи органів.

Способи класифікації тварин (за середовищем існування, способом пересування, способом життя тощо). Кишководопорожнинні. Кільчасті черви. Членистоногі: Ракоподібні, Павукоподібні, Комахи. Молюски. Паразитичні безхребетні тварини. Риби. Амфібії. Рептилії. Птахи. Ссавці.

Живлення і травлення. Дихання та газообмін у тварин. Органи дихання, їх різноманітність. Значення процесів дихання. Транспорт речовин у тварин. Незамкнена та замкнена кровоносні системи. Кров, її основні функції. Виділення, його значення для організму. Органи виділення тварин. Опора і рух. Види скелета. Значення опорно-рухової системи. Два типи симетрії як відображення способу життя. Способи пересування тварин. Покриви тіла тварин, їх різноманітність та функції. Органи чуття, їх значення. Нервова система, її значення. Розмноження та його значення. Форми розмноження тварин. Статеві клітини та запліднення. Розвиток тварин (з перетворенням та без перетворення).

Поведінка тварин, методи її вивчення. Вроджена і набута поведінка. Способи орієнтування тварин. Хомінг. Міграції тварин. Форми поведінки тварин: дослідницька, харчова, захисна, гігієнічна, репродуктивна (пошук партнерів, батьківська поведінка та турбота про потомство), територіальна, соціальна. Типи угруповань тварин за К. Лоренцем. Ієрархія у групі. Комунікація тварин. Використання тваринами знарядь праці. Елементарна розумова діяльність.

Поняття про екосистему та чинники середовища. Ланцюги живлення. Співіснування організмів в угрупованнях. Вплив людини та її діяльності на екосистеми. Природоохоронні території. Червона книга України.

З дисципліни «Біологія людини»

Біосоціальна природа людини. Значення знань про людину для збереження її здоров'я.

Організм людини як біологічна система. Різноманітність клітин організму людини. Тканини. Органи. Фізіологічні системи. Поняття про механізми регуляції. Нервова регуляція. Нейрон. Рефлекс. Рефлекторна дуга. Гуморальна регуляція. Поняття про гормони. Імунна регуляція.

Значення опорно-рухової системи, її будова та функції. Кістки, хрящі. Огляд будови скелета. З'єднання кісток. Функції та будова скелетних м'язів. Робота м'язів. Втома м'язів. Основні групи скелетних м'язів. Надання першої допомоги при

ушкодженнях опорно-рухової системи. Профілактика порушень опорно-рухової системи.

Обмін речовин та перетворення енергії в організмі людини — основна властивість живого. Харчування й обмін речовин. Їжа та її компоненти. Склад харчових продуктів. Значення компонентів харчових продуктів. Харчові та енергетичні потреби людини. Значення травлення. Система органів травлення. Процес травлення: ковтання, перистальтика, всмоктування. Харчові розлади та їх запобігання.

Значення дихання. Система органів дихання. Газообмін у легенях і тканинах. Дихальні рухи. Профілактика захворювань дихальної системи.

Внутрішнє середовище організму. Поняття про гомеостаз. Кров, її склад та функції. Лімфа. Зсідання крові. Групи крові та переливання крові. Імунна система. Імунітет. Специфічний і неспецифічний імунітет. Імунізація. Алергія. СНІД. Система кровообігу. Серце: будова та функції. Робота серця. Будова та функції кровоносних судин. Рух крові. Кровотечі. Серцево-судинні хвороби та їх профілактика.

Виділення — важливий етап обміну речовин. Будова та функції сечовидільної системи. Захворювання нирок та їх профілактика.

Значення і будова шкіри. Терморегуляція. Перша допомога при термічних пошкодженнях шкіри (опіки, обмороження), тепловому та сонячному ударі. Захворювання шкіри та їх профілактика.

Будова нервової системи. Центральна і периферична нервова система людини. Спинний мозок. Головний мозок. Поняття про соматичну нервову систему. Вегетативна нервова система. Профілактика захворювань нервової системи. Загальна характеристика сенсорних систем, їхня будова. Зорова сенсорна система. Око. Гігієна зору. Слухова сенсорна система. Вуха. Гігієна слуху. Сенсорні системи смаку, нюху, рівноваги, руху, дотику, температури, болю.

Поняття про вищу нервову діяльність і її основні типи. Умовні та безумовні рефлекси. Інстинкти. Мова. Навчання та пам'ять. Мислення та свідомість. Сон. Біоритми.

Ендокринна система. Залози внутрішньої та змішаної секреції. Профілактика захворювань ендокринної системи. Взаємодія регуляторних систем.

Будова та функції репродуктивної системи. Статеві клітини. Запліднення. Менструальний цикл. Вагітність. Ембріональний період розвитку людини. Плацента, її функції. Постембріональний розвиток людини. Репродуктивне здоров'я.

З дисципліни «Загальна біологія»

Біологія як наука. Предмет біології. Рівні організації біологічних систем. Основні методи біологічних досліджень.

Вода та її основні фізико-хімічні властивості. Інші неорганічні сполуки. Органічні молекули. Вуглеводи та ліпіди. Поняття про біологічні макромолекули — біополімери. Білки, їхня структурна організація та основні функції. Ферменти, їхня роль у клітині. Нуклеїнові кислоти. Роль нуклеїнових кислот як носія спадкової інформації. АТФ.

Типи мікроскопії. Структура еукаріотичної клітини: клітинна мембрана, цитоплазма та основні клітинні органели. Ядро, його структурна організація та функції. Типи клітин та їхня порівняльна характеристика: прокаріотична та еукаріотична клітина, рослинна та тваринна клітина. Обмін речовин та енергії. Клітинне дихання. Фотосинтез: світлова та темнова фаза. Хемосинтез. Гени та геноми.

Транскрипція. Основні типи РНК. Генетичний код. Біосинтез білка. Подвоєння ДНК. Поділ клітин: клітинний цикл, мітоз. Мейоз. Рекомбінація ДНК.

Статеві клітини та запліднення. Класичні методи генетичних досліджень. Генотип та фенотип. Алелі. Закони Менделя. Генетика статі й успадкування, зчеплене зі статтю. Форми мінливості. Мутації: види мутацій, причини та наслідки мутацій. Спадкові захворювання людини. Генетичне консультування.

Популяції живих організмів та їх основні характеристики. Еволюційні фактори. Механізми видоутворення. Теорія Ч. Дарвіна. Роль палеонтології в обґрунтуванні теорії еволюції. Еволюція людини. Етапи еволюції людини. Світоглядні та наукові погляди на походження та історичний розвиток життя.

Екосистема. Різноманітність екосистем. Харчові зв'язки, потоки енергії та колообіг речовин в екосистемах. Біотичні, абіотичні та антропічні (антропогенні, техногенні) фактори. Стабільність екосистем та причини її порушення. Біосфера як цілісна система. Захист і збереження біосфери, основні заходи щодо охорони навколишнього середовища.

Поняття про селекцію. Введення в культуру рослин. Одомашнення тварин. Огляд традиційних біотехнологій. Основи генетичної та клітинної інженерії. Роль генетичної інженерії в сучасних біотехнологіях і медицині. Генетично модифіковані організми

4. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ІНДИВІДУАЛЬНУ УСНУ СПІВБЕСІДУ

1. Біологія як наука. Предмет біології. Основні галузі біології та її місце серед інших наук. Рівні організації біологічних систем. Основні методи біологічних досліджень
2. Вода та її основні фізико-хімічні властивості. Інші неорганічні сполуки. Органічні молекули. Вуглеводи та ліпіди.
3. Поняття про біологічні макромолекули – біополімери. Білки, їхня структурна організація та основні функції. Ферменти, їхня роль у клітині. Біосинтез білка.
4. Нуклеїнові кислоти. Роль нуклеїнових кислот як носія спадкової інформації. АТФ. Транскрипція. Основні типи РНК. Генетичний код.
5. Клітина — одиниця живого. Збільшувальні прилади (лупа, мікроскопи). Структура еукаріотичної клітини: клітинна мембрана, цитоплазма та основні клітинні органели. Ядро, його структурна організація та функції. Гени та геноми.
6. Будова рослинної і тваринної клітини. Основні властивості клітини. Обмін речовин та енергії. Клітинне дихання. Поділ клітин: клітинний цикл, мітоз. Мейоз. Рекомбінація ДНК.
7. Бактерії — найменші одноклітинні організми. Одноклітинні організми (на прикладі хламідомонади, представників діатомових водоростей, евглени, амеби, інфузорії).
8. Середовища існування одноклітинних організмів. Паразитичні одноклітинні організми. Роль одноклітинних організмів у природі та житті людини.
9. Рослина — живий організм. Будова рослини. Органи рослин.
10. Фотосинтез як характерна особливість рослин. Живлення, дихання, рухи рослин.
11. Корінь, пагін: будова та основні функції. Різноманітність і видозміни вегетативних органів.
12. Розмноження рослин: статеве та нестатеве. Вегетативне розмноження рослин.
13. Квітка. Суцвіття. Запилення. Запліднення. Насінина. Плід. Способи поширення.
14. Способи класифікації рослин. Водорості (зелені, бурі, червоні). Мохи. Папороті.
15. Голонасінні.

16. Покритонасінні (Квіткові).
17. Рослинні угруповання. Значення рослин для існування життя на планеті Земля. Значення рослин для людини. Популяції живих організмів та їх основні характеристики. Екосистема. Різноманітність екосистем. Харчові зв'язки, потоки енергії та колообіг речовин в екосистемах.
18. Особливості живлення, життєдіяльності та будови грибів: грибна клітина, грибниця, плодове тіло. Розмноження та поширення грибів. Значення грибів у природі та житті людини.
19. Групи грибів: симбіотичні — мікоризоутворюючі шапинкові гриби; лишайники; сапротрофні — цвільові гриби, дріжджі; паразитичні (на прикладі трутовиків і збудників мікозів людини).
20. Класичні методи генетичних досліджень. Генотип та фенотип. Алелі. Закони Менделя.
21. Генетика статі й успадкування, зчеплене зі статтю. Спадкові захворювання людини. Генетичне консультування.
22. Форми мінливості. Мутації: види мутацій, причини та наслідки мутацій.
23. Еволюційні фактори. Механізми видоутворення. Теорія Ч. Дарвіна. Світоглядні та наукові погляди на походження та історичний розвиток життя. Еволюція людини. Етапи еволюції людини.
24. Біосфера як цілісна система. Захист і збереження біосфери, основні заходи щодо охорони навколишнього середовища. Біотичні, абіотичні та антропічні (антропогенні, техногенні) фактори. Стабільність екосистем та причини її порушення.
25. Поняття про селекцію. Введення в культуру рослин. Одомашнення тварин. Огляд традиційних біотехнологій. Основи генетичної та клітинної інженерії. Роль генетичної інженерії в сучасних біотехнологіях і медицині. Генетично модифіковані організми
26. Основні відмінності тварин від рослин та грибів. Особливості живлення тварин.
27. Будова тварин: клітини, органи та системи органів.
28. Способи класифікації тварин (за середовищем існування, способом пересування, способом життя тощо).
29. Кишквопорожнинні.
30. Кільчасті черви. Паразитичні безхребетні тварини.
31. Членистоногі: Ракоподібні, Павукоподібні, Комахи.
32. Молюски. Їх будова і процеси життєдіяльності. Різноманітність молюсків. Значення молюсків у природі та житті людини.
33. Риби. Загальна характеристика класу Хрящові риби. Будова, процеси життєдіяльності, різноманітність, значення хрящових риб. Загальна характеристика класу Кісткові риби. Будова, процеси життєдіяльності, різноманітність, значення кісткових риб.
34. Амфібії. Будова, процеси життєдіяльності, різноманітність, значення земноводних у природі та житті людини.
35. Рептилії. Будова, процеси життєдіяльності, різноманітність, значення рептилій у природі та житті людини.
36. Птахи. Зовнішня та внутрішня будова птахів, процеси життєдіяльності. Розмноження та розвиток птахів, сезонні явища в їх житті. Різноманітність, значення птахів у природі та житті людини.

37. Ссавці. Різноманітність ссавців. Значення ссавців у природі та житті людини. Зовнішня та внутрішня будова ссавців, процеси життєдіяльності. Розмноження та розвиток ссавців.
38. Живлення і травлення у тварин.
39. Дихання та газообмін у тварин. Органи дихання, їх різноманітність. Значення процесів дихання.
40. Транспорт речовин у тварин. Незамкнена та замкнена кровоносні системи. Кров, її основні функції.
41. Виділення, його значення для організму. Органи виділення тварин.
42. Опора і рух. Види скелету. Значення опорно-рухової системи. Два типи симетрії як відображення способу життя. Способи пересування тварин.
43. Покриви тіла тварин, їх різноманітність та функції.
44. Органи чуття тварин, їх значення.
45. Нервова система тварин, її значення.
46. Розмноження тварин та його значення. Форми розмноження тварин. Статеві клітини та запліднення. Розвиток тварин (з перетворенням та без перетворення).
47. Поведінка тварин, методи її вивчення. Вроджена і набута поведінка. Способи орієнтування тварин. Хомінг. Міграції тварин.
48. Форми поведінки тварин: дослідницька, харчова, захисна, гігієнічна, репродуктивна (пошук партнерів, батьківська поведінка та турбота про потомство), територіальна, соціальна.
49. Типи угруповань тварин за К. Лоренцем. Ієрархія у групі. Комунікація тварин. Використання тваринами знарядь праці. Елементарна розумова діяльність.
50. Вплив людини та її діяльності на екосистеми. Природоохоронні території. Червона книга України.
51. Значення знань про людину для збереження її здоров'я. Організм людини як біологічна система. Різноманітність клітин організму людини. Тканини. Органи. Фізіологічні системи.
52. Нервова регуляція діяльності організму. Нейрон. Рефлекс. Рефлекторна дуга. Гуморальна регуляція діяльності організму. Поняття про гормони.
53. Значення опорно-рухової системи, її будова та функції. Кістки, хрящі. Огляд будови скелета. З'єднання кісток.
54. Функції та будова скелетних м'язів. Робота м'язів. Втома м'язів. Основні групи скелетних м'язів. Профілактика порушень опорно-рухової системи. Надання першої допомоги при ушкодженнях опорно-рухової системи.
55. Обмін речовин та перетворення енергії в організмі людини — основна властивість живого. Харчування й обмін речовин. Їжа та її компоненти. Склад харчових продуктів. Значення компонентів харчових продуктів.
56. Харчові та енергетичні потреби людини. Значення травлення. Система органів травлення. Процес травлення: ковтання, перистальтика, всмоктування. Харчові розлади та їх запобігання.
57. Значення дихання. Система органів дихання. Газообмін у легенях і тканинах. Дихальні рухи. Профілактика захворювань дихальної системи.
58. Внутрішнє середовище організму. Поняття про гомеостаз. Кров, її склад та функції. Лімфа. Зсідання крові. Групи крові та переливання крові.
59. Імунна система. Імунітет. Специфічний і неспецифічний імунітет. Імунізація. Алергія. СНІД.

60. Система кровообігу. Серце: будова та функції. Робота серця. Будова та функції кровоносних судин.
61. Рух крові. Кровотечі. Серцево-судинні хвороби та їх профілактика.
62. Виділення — важливий етап обміну речовин. Будова та функції сечовидільної системи.
63. Захворювання нирок та їх профілактика.
64. Значення і будова шкіри. Терморегуляція. Перша допомога при термічних пошкодженнях шкіри (опіки, обмороження), тепловому та сонячному ударі. Захворювання шкіри та їх профілактика
65. Будова нервової системи. Центральна і периферична нервова система людини. Спинний мозок.
66. Головний мозок.
67. Поняття про соматичну нервову систему. Вегетативна нервова система. Профілактика захворювань нервової системи.
68. Загальна характеристика сенсорних систем, їхня будова.
69. Зорова сенсорна система. Око. Гігієна зору.
70. Слухова сенсорна система. Вуха. Гігієна слуху.
71. Сенсорні системи смаку, нюху, рівноваги, руху, дотику, температури, болю.
72. Поняття про вищу нервову діяльність і її основні типи. Умовні та безумовні рефлекси. Інстинкти. Мова. Навчання та пам'ять. Мислення та свідомість. Сон. Біоритми.
73. Ендокринна система. Залози внутрішньої та змішаної секреції. Профілактика захворювань ендокринної системи.
74. Будова та функції репродуктивної системи. Статеві клітини. Запліднення. Менструальний цикл. Вагітність.
75. Ембріональний період розвитку людини. Плацента, її функції. Постембріональний розвиток людини. Репродуктивне здоров'я.

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ АБІТУРІЄНТІВ

При оцінюванні рівня навчальних досягнень з біології враховується:

- рівень оволодіння теоретичними відомостями з біології, що становлять важливу складову загальнолюдської культури: рівні організації живої природи, зв'язок будови і функцій організмів, різноманітність організмів, цілісність і саморегуляція живих систем, зв'язок людини і природи;
- рівень умінь використовувати теоретичні знання у практичній діяльності, уміння робити висновки та узагальнення на основі практичної діяльності

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання знань, умінь і навичок
І. Початковий	1	Абітурієнт називає окремі біологічні об'єкти, вміє їх розпізнавати.
	2	Абітурієнт намагається відтворити окремі факти, наводить елементарні приклади біологічних об'єктів і їх окремі ознаки
	3	Абітурієнт відтворює окремі факти, фрагментарно характеризує окремі ознаки біологічних об'єктів; відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.

II. Середній	4	Абітурієнт відтворює незначну частину навчального матеріалу, дає визначення окремих біологічних понять, дає неповну характеристику загальних ознак біологічних об'єктів; у відповідях може допускати помилки.
	5	Абітурієнт відтворює основний зміст навчального матеріалу, відповідаючи на запитання; характеризує загальні ознаки біологічних об'єктів; дає визначення окремих біологічних понять; наводить приклади, що ґрунтуються на матеріалі підручника; у відповідях може допускати помилки.
	6	Абітурієнт самостійно, але неповно відтворює навчальний матеріал, частково дотримується логіки його викладу; відповідає на окремі запитання; у цілому правильно вживає біологічні терміни; характеризує будову та функції окремих біологічних об'єктів за планом; у відповідях допускає помилки.
III. Достатній	7	Абітурієнт самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу, застосовуючи необхідну термінологію; розкриває суть біологічних понять; характеризує основні положення біологічної науки, допускаючи у відповідях неточності.
	8	Абітурієнт самостійно відтворює навчальний матеріал; відповідає на поставлені запитання, допускаючи у відповідях неточності; порівнює біологічні об'єкти, явища і процеси живої природи, встановлює відмінності між ними; виправляє допущені помилки.
	9	Абітурієнт вільно відтворює навчальний матеріал та відповідає на поставлені запитання; встановлює причинно-наслідкові зв'язки; дає порівняльну характеристику біологічним об'єктам, явищам і процесам живої природи; розв'язує стандартні пізнавальні завдання; виправляє власні помилки, робить висновки.
IV. Високий	10	Абітурієнт системно відтворює навчальний матеріал у межах програми; дає повні, змістовні відповіді на поставлені запитання; розкриває суть біологічних явищ, процесів; аналізує, систематизує, узагальнює, встановлює причинно-наслідкові зв'язки; використовує знання у нестандартних ситуаціях.
	11	Абітурієнт логічно та усвідомлено відтворює навчальний матеріал у межах програми; обґрунтовано відповідає на запитання; самостійно аналізує і розкриває закономірності живої природи; наводить приклади, що ґрунтуються на власних спостереженнях; оцінює біологічні явища, закони; виявляє і обґрунтовує причинно-наслідкові зв'язки; аргументовано використовує знання у нестандартних ситуаціях.
	12	Абітурієнт виявляє міцні й глибокі знання з біології; вільно відповідає на ускладнені запитання, з використанням міжпредметних зв'язків; самостійно характеризує біологічні явища і процеси, виявляє особисту позицію щодо них; уміє виокремити проблему і визначити шляхи її розв'язання.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Біологія: Довідник для абітурієнтів та школярів загальноосвітніх навчальних закладів: Навчально – методичний посібник. – К.: Літера ЛТД, 2010. – 656 с.
2. Запорожець Н., Черевань І., Воронцова І. Біологія: підручник для 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів/Н. Запорожець та ін. – Київ: Ранок, 2015.
3. Костіков І. Ю. Біологія: підручник для 6 класів загальноосвітніх навчальних закладів. - Київ: ВД «Освіта», 2014. – 256 с.
4. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Біологія, 6-9 класи», затвердженої Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804.
5. Соболев В.І. Біологія: підручник для 9 класів загальноосвітніх навчальних закладів/В. І. Соболев. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2017. – 288 с.
6. Соболев В.І. Біологія: підручник для 8 класів загальноосвітніх навчальних закладів/В. І. Соболев. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2016. – 288 с.
7. Соболев В.І. Біологія: підручник для 7 класів загальноосвітніх навчальних закладів/В. І. Соболев. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2015. – 256 с.